

GIEDRIUS ALKAUSKAS

Giefme Jano Bretkuno, Plebono iufu,
pawarguliams teipaieg ftipriemus
Hercegiftes Prufu (1599)

Po Saules sup, nes sopauiem,
Po Menu atfidušt wiffi –
Bet einafi kaip eiafi.
Kartoiija lopas lopa,
Peklos wartus – Artoghis,
Daufas – nauiefnes Seghos.

Parraschtije Giwenimo
Ne pralek nei fchali-Kele,
Kerteij bewerteij – schwar-Raschtjs.
Tokf wienwifchjs ant Denio Afch...
Dangop Wilnele ifchkelia –
Garmen tris Wolai warosi.

Suduwei nepakrikfchtiti,
Maldawe Rita - Wakara,
Tai Awis Wilku rubais!
Doroti Krißiaus rikfchtemis –
Ar anis pilde Prakarta
Aukfinem Belzebubui?!

Ing Deimena, paraistemis,
Werfchelio kraughis srudawa –
Auka Patrimpui, netikfchai!
Maldawa ne ebraifchkai, ne,
Ing Stulpa pilni bludo bau...
Bet! Ir ne egypciakifchkai.

Kol prufina – ifch-Prufina,
ifch-Kurfchina, nukarfchina,
Prifch vgnj vgnj kurfte!
Sugaudz tik *Tiewe mufu* –
Sumaudz gywūlis Pačhinas,
Prifch ſaw iog neapkurftumbim!

Skalbeghis tur sudziaustiti,
Nes plikos Awis blaſchkomos –
Ne string nei Wilkū pinklefe.
Vgningais ſchūrais Iautis
It smilgas kūrus braſchkin,
Ne Afch – Po Saules grimft iau!

Kleideghimai nugainioia –
Tridento, Osiandro,
Kaipo ſchefchūlei wiafi.
Ir apsfleke... Ragaineie
Nors wienwifchj vſantrina
Lietuwiu Kunigia.

Giefme – spindūlis Pufnakties,
Schwiefibeie ne reg anos,
Nei liecz anei suūdz.
Gillefnei atfiduſt gali...
Teip moke Wittenberge mus –
Ir ne Vulgatos Szodzeis.

Vgnis ifchdweffus – Dumai –
Ne laukf kaip wargei gywas
Milſinpilis prieg Tilbes.
Maſu ims wertis Sunui,
Daigams swaigefnio Winſbardzio
Ir pa-Dugniū Pavirfchis?

Be Raščto kraščtas warstomas
Nūszmiu sziebu Archangelo,
Ne likf nei Iauczio Graucziu!
Tatai likf trumpas, praftas
Ifchguldimas Euangeliu
Plebono Karaliaucziue.

***

Post illa verba:

Morfologiškai mums atpažįstami Bretkūno naudoti žodžiai: *Vienvišys* – vienui vienas (Job 3,7); *Šešuolis* – šešėlis (Iz 32,2); *Žiebas* – žaibas (Ez 1,13); *Mėnu, Mėnas* – Mėnulis (Ez 32,7); *Stulpas* – stabas (Iz 48, 5); *Pusnaktis* – pusiaunaktis, šiaurė (Job 37,9); *Vynžardis* – vynuogynas (Pat 24,30). Veiksm. III a. es. I. nuo būt. Bretkūno tekstuose skiria sutrumpėjusi galūnė, pvz. *beg, bega*= bėga, bėgo, nors vyr. kilm. galūnė „o“ tokia ir išlieka, pvz. *Iauczio*=jaučio. Veiksm. tariamoji nuosaka itin dažna, pvz. *giwentumbit, butumbim*=gyventumėte, būtumėme.

Bretkūnas, nors kalbos kokybe liko nepralenkas iki Donelaičio, vis tiek abejojo savo vertimais. Žinia, ir Evangelijų perikopėms *Postilėje* naudojo Baltramiejaus Vilento *Euangelias bei Epistolas*. 1590 m. ir 1592 m. Ragainėn suvykusi lietuvių kunigų taryba nagrinėjo *Postilę* bei Biblijos vertimo atitiktį originalui, Liuterio tekstams. Padėjo ir hebraistai. Osiandro kontroversija (vėliau paskelbta klaidatikyste) – tai diskusija dėl žmogiškojo Jėzaus dėmens (kristologinėje Chalkedono formuluotėje) reikšmės centrinei Liuteronizmo doktrinai – Išsteisinimui (*Justificatio sola fide*).

Ir dar: nors Bretkūno istorinių darbų išlikę tik fragmentai, pagarba senajam prūsų (jo vadintų sūduviais) tikėjimui – akivaizdi. Kaip protestas ir prieš kraštą niokojusias kryžievių ordas, ir prieš Abraomą Kulvietį taip nuskriaudusius popiežininkus Žygimanto Senojo dvare.

Ir ne tik protestas. Ir ne tik pagarba. Nesgi mylėjo.